

Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

Iphondo leMpuma Kapa: Isebe leMfundo
Provinsie van die Oos Kaap: Departement van Onderwys
Porafensie Ya Kapa Botjahabela: Lefapha la Thuto

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 12

SEPTEMBER 2025

REKENINGKUNDE V1

PUNTE: 150

TYD: 2 uur

Hierdie vraestel bestaan uit 11 bladsye insluitend 'n
formuleblad en 'n 9-bladsy antwoordeboek.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

Lees die volgende instruksies aandagtig deur en volg dit noukeurig.

1. Beantwoord AL die vrae.
2. 'n Spesiale ANTWOORDEBOEK word verskaf waarin jy AL die vrae moet beantwoord.
3. 'n Formuleblad met Finansiële Aanwysers is aan die einde van hierdie vraestel aangeheg.
4. Toon AL die bewerkings om deelpunte te verdien.
5. Jy mag 'n nieprogrammeerbare sakrekenaar gebruik.
6. Jy mag 'n donker potlood of blou/swart ink gebruik om die vrae te beantwoord.
7. ALLE bewerkings moet tot EEN desimale punt getoon word, waar van toepassing.
8. Skryf netjies en leesbaar.
9. Gebruik die inligting in die tabel hieronder as 'n riglyn wanneer jy die vraestel beantwoord. Probeer om NIE daarvan af te wyk NIE.

VRAAG	ONDERWERP	PUNTE	MINUTE
1	Berekening van netto wins en Staat van Finansiële Posisie	60	45
2	Notas tot Finansiële State, Kontantvloeistaat en Finansiële Aanwysers	40	30
3	Vertolking van Finansiële State	35	30
4	Korporatiewe Bestuur	15	15
TOTAAL		150	120

VRAAG 1: BEREKENING VAN NETTO WINS EN STAAT VAN FINANSIËLE POSISIE
(60 punte; 45 minute)

- 1.1 Kies die korrekte woord of begrip uit die lys wat die beste by elke stelling hieronder pas. Skryf slegs die woord of begrip langs die vraagnommers (1.1.1 tot 1.1.4) in die ANTWOORDEBOEK neer.

Onafhanklike ouditeur; Kapitaal aangewend; Bedryfslaste; Finansiële bates

- 1.1.1 Beleggings soos vaste deposito oor 'n tydperk van drie jaar.
- 1.1.2 Spreek 'n onbevooroordeelde mening oor die betroubaarheid van finansiële state uit.
- 1.1.3 Totaal van Gewone Aandeelhoudersbelang en niebedryfslaste.
- 1.1.4 Skuld wat binne 12 maande vereffen moet word. (4 x 1) (4)

1.2 **LIZZY BPK.**

Die inligting het betrekking op die finansiële jaar geëindig op 28 Februarie 2025. Die besigheid verkoop luukse elektriese items.

GEVRA:

1.2.1 **Verwys na Inligting B (i)**

Bereken wins/verlies met verkoop van voertuig. (4)

1.2.2 **Verwys na Inligting B (vi)**

Bereken die waarde van eindvoorraad van elektriese proppe deur die geweegdegemiddelde-metode te gebruik. (5)

1.2.3 **Verwys na Inligting A en B**

Gebruik die tabel wat verskaf word om die korrekte netto wins na belasting vir die jaar geëindig 28 Februarie 2025 te bereken. Dui '+' vir vermeerdering en '-' vir vermindering by elke aangesuiwerde bedrag aan. (17)

1.2.4 Voltooi die Staat van Finansiële Posisie op 28 Februarie 2025. (30)

LET WEL:

- Sommige bedrae is in die ANTWOORDEBOEK ingeskryf.
- Bedrae word NIE in die gekleurde gedeeltes vereis NIE.
- Toon bewerkings.

INLIGTING:**A. Uittreksel: Saldo's en totale uit die rekords op 28 Februarie 2025:**

	R
Gewone aandelekapiitaal	5 800 000
Behoue inkomste (1 Maart 2024)	384 000
Vaste bates teen drawaarde	3 022 400
Handelsvoorraad	1 620 000
Debiteurekontrole	688 200
SAID: Inkomstebelasting (voorlopige belastingbetalings)	870 000
Bank (gunstig)	?
Krediteurekontrole	896 150
Lening: Lubbe Bank	640 500
Voorsiening vir oninbare skulde (1 Maart 2024)	30 450
Verkope	13 680 250
Verbruiksgoedere voorhande	60 800
Advertensies	87 200
Oninbare skulde	38 550
Huurinkomste	216 000
Direkteursfooie	665 000
Gewone aandele dividende	404 000

B. Die netto wins voor belasting, R3 825 850, is bereken voordat die volgende in ag geneem is:

- (i) • Op 1 Desember 2024 is 'n ou voertuig vir 'n nuwe voertuig ter waarde van R180 000 ingeruil. Die inruilwaarde ontvang was R125 500. Die bedrag ontvang is aangeteken maar geen verdere inskrywings is aangaande die verkoop en waardevermindering gemaak nie.

- Besonderhede van die voertuig wat op 1 Maart 2024 verkoop is:

Drawaarde	R148 000
-----------	----------

- Waardevermindering op voertuie word teen 15% op die verminderde-saldo-metode afgeskryf.
- (ii) Krediteure met debietsaldo's van R10 550 op 28 Februarie 2025 moet na die Debiteuregrootboek oorgeplaas word.
Voorsiening vir oninbare skulde moet tot 4% van debiteure aangesuiwer word.
- (iii) Die maatskappy het goedere aan 'n plaaslike kindershuis geskenk. 'n Bruto wins van R12 000 sou gemaak word as hierdie goedere verkoop is. Die maatskappy gebruik 'n winsopslag van 80% op kosprys.
- (iv) Advertensies sluit 'n ses maande premie van R18 600 in wat op 1 November 2024 betaal word.
- (v) 'n Debiteur wat voorheen afgeskryf is, het R4 500 via 'n EFO oorgeplaas.

- (vi) Die volgende voorraadlys het betrekking op elektriese proppe. Dit is weggelaat toe die finale voorraadsyfers bereken is.

	Eenhede	Eenheids-prys	Totale waarde (insl. vraggeld)
Beginvoorraad: 1 Maart 2024	800		174 400
Aankope gedurende die jaar:			
Mei:	2 300	R218	501 400
September:	2 000	R220	440 000
Eindvoorraad	1 250	?	?
Voorraad teruggestuur na die verskaffer vanaf Mei aankope (terugbetaling sluit vervoer in)	100		?

- (vii) Daar is ooreengekom om huur met 5% op 1 Desember 2024 te verhoog. Volgens die ooreenkoms word 'n deposito van R8 000 betaal voordat die huurder die gebou gebruik. Die deposito is ontvang maar nie aangeteken nie. Huur vir Maart 2025 is ontvang en aangeteken. Die huurooreenkoms begin vanaf 1 Mei 2024.

C. R130 000 was op 28 Februarie 2025 nog aan die SAID vir inkomstebelasting verskuldig.

D. Slegs 80% van verbruiksgoedere voorhande is gedurende die jaar gebruik.

E. Die volgende finansiële aanwyser is op 28 Februarie 2025 bereken:

- Bedryfsverhouding: 2 : 1

F. Aandelekapitaal en dividende:

- Die maatskappy is met 'n gemagtigde aandelekapitaal van 2 000 000 gewone aandele geregistreer.
- Op 31 Augustus 2024 het die direkteure besluit om 20 000 aandele terug te koop teen R1,80 meer as die gemiddelde prys.
- Op 28 Februarie 2025 was slegs 80% van die gemagtigde aandele reeds uitgereik.
- 'n Finale dividend is op 28 Februarie 2025 verklaar.
- Totale dividende vir die jaar het R1 044 000 beloop.

G. Lening: Lubbe Bank

Die leningstaat wat op 28 Februarie 2025 van Lubbe Bank ontvang is, het die volgende aangedui:

	R
Saldo aan die begin van die finansiële jaar	?
Terugbetalings gedurende die jaar (insluitend rente)	289 500
Rente gekapitaliseer	79 500
Saldo aan die einde van die jaar	720 000

Die leningterugbetalingskedisale sal na verwagting dieselfde bly vir die oorblywende termyn, maar 'n kennisgewing is van Lubbe Bank ontvang dat rentekoers op die lening met 6% p.j. sal styg oor die volgende finansiële jaar.

VAAG 2: KONTANTVLOEISTAAT EN FINANSIËLE AANWYSERS**(40 punte; 30 minute)**

- 2.1 Jy word voorsien van inligting met betrekking tot Lubanzi Beperk. Die finansiële jaareinde is 30 Junie 2025.

GEVRA:

- 2.1.1 Voltooi die Gewone aandelekapitaal-nota. (7)
- 2.1.2 Voltooi die Kontantvloeistaat vir die jaar geëindig 30 Junie 2025. Toon alle bewerkings tussen hakies. (22)
- 2.2 Bereken die volgende finansiële aanwysers op 30 Junie 2025:
- 2.2.1 Bedryfsverhouding (3)
- 2.2.2 Dividende per aandeel (in sent) (3)
- 2.2.3 Voorraadomssetsnelheid (5)

INLIGTING:

- A. Die volgende inligting is uit die Staat van Omvattende Inkomste vir die jaar geëindig 30 Junie 2025 onttrek:

Verkope	5 950 000
Bruto wins	2 700 000
Rente uitgawe	120 100
Waardevermindering	196 700
Netto wins na belasting	1 160 600

LET WEL: Die inkomstebelastingkoers is 30%.

B. Uittreksel van die Staat van Finansiële Posisie op 30 Junie:

	2025	2024
Vaste/tasbare bates @ drawaarde	5 445 900	5 040 600
Beleggings: Ugie's Bank	?	540 000
Bedryfsbates	4 180 200	2 892 800
Voorrade (alle voorraad)	1 120 900	970 100
Handels- en ander ontvangbares	490 700	520 600
Kontant en kontantekwivalente	944 000	119 500
Gewone aandeelhoudersbelang	?	
Gewone aandeelkapitaal (sien H.)	?	3 800 000
Behoue inkomste	956 000	871 050
Lening: Bayern Bank (12,5% p.j.)	3 840 000	?
Bedryfslaste	1 678 900	1 544 700
Handels- en ander betaalbares	1 223 000	1450 000
Aandeelhouders vir dividende	212 500	198 000
Bankoortrekking	0	419 800

C. Vaste bates op 30 Junie:

- 'n Voertuig is gedurende die jaar teen drawaarde vir R60 800 kontant verkoop. Hierdie transaksie is korrek aangeteken.
- Uitbreidings aan grond en geboue is gedurende die jaar voltooi.

D. Vaste deposito: Ugie's Bank

Een derde van die vaste deposito het op 1 Junie 2025 verval.

E. Handels- en ander ontvangbares op 30 Junie 2024 sluit 'n balans van R49 800 in wat deur die SAID verskuldig is.**F. Handels- en ander betaalbares op 30 Junie 2025 sluit 'n balans van R52 500 in wat aan die SAID verskuldig is.****G. Lening: Bayern Bank**

Transaksies gedurende die jaar:

- Terugbetalings insluitend rente het R890 500 beloop.
- Rente gekapitaliseer was R475 500.

H. Gewone aandeelkapitaal en dividende:

- 760 000 aandeel was op 1 Julie 2024 reeds uitgereik.
- Op 1 September 2024 is 150 000 addisionele aandeel uitgereik.
- Tussentydse dividende van R182 000 is op 28 Februarie 2025 betaal.
- 'n Totale bedrag van R600 000 is op 30 Junie 2025 betaal om 60 000 aandeel van 'n ontevrede aandeelhouer terug te koop. Dit was 25% bo die gemiddelde uitreikprys.
- 'n Finale dividend is op 30 Junie 2025 verklaar.

VRAAG 3: VERTOLKING VAN FINANSIËLE INLIGTING**(35 punte; 30 minute)****NOBLE BPK.**

Jy word voorsien van inligting met betrekking tot Noble Bpk. Hul finansiële jaar eindig elke jaar op die laaste dag van Februarie.

GEVRA:**Verwys na inligting A en B.**

LET WEL: Waar kommentaar of verduidelikings gevra is, moet jy:

- Finansiële aanwysers en tendense met syfers aanhaal
- 'n Rede of verduideliking vir die finansiële aanwysers wat aangehaal is, gee

3.1 Dividende, verdienste en opbrengste:

In 2025 het die direkteure besluit om die beleid oor die verdeling van winste in die vorm van dividende te verander.

- Doen 'n berekening om die beleidsverandering aan te dui. (2)
- Lewer kommentaar oor die effek van hierdie beleidsverandering op die maatskappy. Noem TWEE punte. (4)

3.2 Die maatskappy se HUB, Iris Chris, wil goeie nuus aan die aandeelhouders deel by die AJV. Gee raad oor wat hy oor die volgende onderwerpe moet sê:

- % opbrengs verdien (3)
- Verdienste per aandeel (2)
- Aandeelprys op die JSE (4)

3.3 Finansieringstrategieë en hefboom:

- Lewer kommentaar oor die mate van risiko en hefboomfinansiering van die maatskappy. (6)

Die direkteure beplan om nuwe vaste bates te bekom om maatskappybedrywighede in die volgende finansiële jaar uit te brei.

- Sommige direkteure is van mening dat die aangaan van 'n addisionele lening 'n beter keuse is as om addisionele aandele uit te reik. Verduidelik waarom hulle so voel. Noem DRIE punte. (6)

3.4 Aandelekapitaal en % aandeelhouding: Verwys na inligting B

Lihle en Sono het besluit dat hulle hul stemme in die volgende algemene jaarvergadering (AJV) wil saamvoeg.

- Verduidelik met syfers waarom hulle hierdie besluit sou neem. (4)
- As 'n bestaande aandeelhouer in die maatskappy, verduidelik waarom jy bekommerd sou wees oor hul besluit. Noem TWEE punte. (4)

INLIGTING:

A. Finansiële aanwysers, markpryse en rentekoerse op 28 Februarie 2025:

	2025	2024
Winsopslagpersentasie	55%	50%
Bedryfsverhouding	2,4 : 1	1,5 : 1
Vuurproefverhouding	1,8 : 1	1,2 : 1
Solvabiliteitsverhouding	3,0 : 1	2,5 : 1
Verdienste per aandeel	112 sent	101 sent
Dividende per aandeel	60 sent	89 sent
Skuld-ekwiteitverhouding	0,27 : 1	0,5 : 1
Voorraadhouingsperiode	41 dae	63 dae
% opbrengs op gemiddelde aandeelhoudersbelang	19,1%	12,9%
% opbrengs op gemiddelde kapitaal aangewend	20,2%	16%
Netto batewaarde per aandeel	675 sent	550 sent
Addisionele inligting op 28 Februarie		
Rentekoers op lening	13,0%	13,0%
Rentekoers op belegging	7,5%	7%
Markprys per aandeel	885 c	425 c

B. Uittreksel uit aandeelhoudersregister:

Lihle en Sono is aandeelhouders in die maatskappy. Die volgende inligting hou verband met die aandele wat hulle besit.

	2025	2024
Uitgereikte aandele	2 400 000	2 000 000
Aandele wat deur Lihle besit word	552 000	420 000
Aandele wat deur Sono besit word	672 000	460 000

VRAAG 4: KORPORATIEWE BESTUUR**(15 punte; 15 minute)****4.1 OUDITVERSLAE**

Kies die ouditmening uit KOLOM B wat die ouditverslag in KOLOM A beskryf. Skryf slegs die letter (A–C) langs die vraagnommers (4.1.1 tot 4.1.3) in die ANTWOORDEBOEK neer.

KOLOM A		KOLOM B	
4.1.1	Gekwalifiseerde ouditverslag	A	Ons was nie in staat om voldoende bewyse te verkry om vir 'n ouditmening voorsiening te maak nie. Gevolglik spreek ons nie 'n mening uit oor die finansiële state van Orion Bpk. vir die jaar geëindig nie.
4.1.2	Ongekwalfiseerde ouditverslag	B	Behalwe vir die uitwerking van die ongemagtigde HFB-reisuitgawes na Mauritius, bied die finansiële jaarstate in alle wesentliche opsigte 'n redelike weergawe van die finansiële posisie van Swiss Bpk.
4.1.3	Weerhouding van mening	C	Die finansiële jaarstate bied, in alle wesentliche opsigte 'n redelike weergawe van die finansiële posisie van Latino Bpk.

(3)

4.2 Verskillende partye sal belangstel in die finansiële state van 'n maatskappy en sy ouditmening.

- Noem enige TWEE van hierdie partye en verduidelik hoekom hulle sou belangstel.

(4)

4.3 Uittreksel van 'n artikel in die *Other News*:

Mnr. Simon Sizzle, een van die nie-uitvoerende direkteure het gesê hy is bekommerd oor die nuus dat mnr Munster, die HUB van die maatskappy by verdagte transaksies, betrokke is. 'n Ondersoek het gewys dat Mnr. Munster baie aankoopbestellings na gewone werksure gemaak het, dit was saam R4 miljoen werd. Daar word ook geglo dat die HUB van verskillende verskaffers geld teruggekry het.

(a) Verduidelik die verskil tussen die rolle wat die uitvoerende en nie-uitvoerende direkteure in 'n maatskappy vervul.

(4)

(b) Verduidelik jou kommer as aandeelhouer in die maatskappy oor die HUB se optrede.

(2)

(c) Watter implikasies sal dit op die HUB hê. Noem TWEE punte.

(2)

15**TOTAAL: 150**

GRAAD 12 REKENINGKUNDE FORMULEBLAD MET FINANSIËLE AANWYSERS

$\frac{\text{Bruto wins}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Bruto wins}}{\text{Koste van verkope}} \times \frac{100}{1}$
$\frac{\text{Netto wins voor belasting}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Netto wins na belasting}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$
$\frac{\text{Bedryfsuitgawes}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Bedryfswins}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$
Totale bates : Totale laste	Bedryfsbates : Bedryfslaste
(Bedryfsbates – Voorraad) : Bedryfslaste	Niebedryfslaste : Aandeelhoudersbelang
(Handel en ander ontvangbare bedrae + Kontant en kontantekwivalente) : Bedryfslaste	
$\frac{\text{Gemiddelde handelsvoorraad}}{\text{Koste van verkope}} \times \frac{365}{1}$ (Sien nota 1 hieronder)	$\frac{\text{Koste van verkope}}{\text{Gemiddelde handelsvoorraad}}$
$\frac{\text{Gemiddelde debiteure}}{\text{Kredietverkope}} \times \frac{365}{1}$	$\frac{\text{Gemiddelde krediteure}}{\text{Koste van verkope}} \times \frac{365}{1}$ (Sien nota 2 hieronder)
$\frac{\text{Netto inkomste na belasting}}{\text{Gemiddelde aandeelhoudersbelang}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Netto inkomste na belasting}}{\text{Getal uitgereikte aandeel}} \times \frac{100}{1}$ (Sien nota 3 hieronder)
$\frac{\text{Netto inkomste voor belasting + Rente op lenings}}{\text{Gemiddelde aandeelhoudersbelang + Gemiddelde nie-bedryfslaste}} \times \frac{100}{1}$	
$\frac{\text{Aandeelhoudersbelang}}{\text{Getal uitgereikte aandeel}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Dividende vir die jaar}}{\text{Getal uitgereikte aandeel}} \times \frac{100}{1}$
$\frac{\text{Tussentydse dividende}}{\text{Getal uitgereikte aandeel}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Finale dividende}}{\text{Getal uitgereikte aandeel}} \times \frac{100}{1}$
$\frac{\text{Dividende per aandeel}}{\text{Verdienste per aandeel}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Dividende vir die jaar}}{\text{Netto inkomste na belasting}} \times \frac{100}{1}$
$\frac{\text{Totale vaste koste}}{\text{Verkoopprijs per eenheid – Veranderlike koste per eenheid}}$	
LET WEL: 1. Handelsvoorraad aan die einde van 'n finansiële jaar kan gebruik word as dit in 'n vraag vereis word. 2. Krediet aankope kan gebruik word in plaas van koste van verkope (syfers sal dieselfde wees mits voorraad konstant bly). 3. Indien daar 'n verandering in die aantal uitgereikte aandeel gedurende 'n finansiële jaar is, word die geweegdegemiddelde getal aandeel in die praktyk gebruik.	

NAAM:

**NASIONALE
SENIOR SERTIFIKAAT**

GRAAD 12

SEPTEMBER 2025

**REKENINGKUNDE V1
ANTWOORDEBOEK**

VRAAG	MAKS. PUNTE	PUNTE BEHAAL	GEMODEREERDE PUNTE		
			Skool	Distrik	Provinsie
1	60				
2	40				
3	35				
4	15				
	150				

Hierdie antwoordeboek bestaan uit 9 bladsye.

VRAAG 1

1.1	1.1.1	
	1.1.2	
	1.1.3	
	1.1.4	

4

1.2.1 Bereken wins/verlies met verkoop van voertuig.

BEWERKINGS	ANTWOORD

4

1.2.2 Bereken die waarde van eindvoorraad van elektriese proppe deur die geweegegemiddelde-metode te gebruik.

BEWERKINGS	ANTWOORD

5

1.2.3 Gebruik die tabel verskaf om die korrekte netto wins na belasting vir die jaar geëindig 28 Februarie 2025 te bereken.

Dui '+' vir vermeerdering en '-' vir vermindering by elke aangesuiwerde bedrag aan.

	BEWERKINGS	ANTWOORD
	Verkeerde netto wins voor belasting	3 825 850
	Korrekte netto wins na belasting	

1.2.4 Staat van Finansiële Posisie op 28 Februarie 2025.

BATES	
NIEBEDRYFSBATES	
Vaste bates (3 022 400)	
Finansiële bates	
BEDRYFSBATES	
Vorrade (1 620 000)	
Handels- en ander betaalbares (688 200)	
Kontant en kontantekwivalente	
TOTALE BATES	
EKWITEIT EN LASTE	
Aandeelhoudersbelang	
Gewone aandelekapitaal	5 800 000
Behoue inkomste (384 000)	
NIEBEDRYFSLASTE	
Lening	
BEDRYFSLASTE	
Handels- en ander betaalbares (896 150)	
TOTALE EKWITEIT EN LASTE	

30

60

VRAAG 2

2.1.1 LUBANZI BPK.
GEWONE AANDELEKAPITAAL

760 000	Uitgereikte aandele aan die begin	3 800 000

7

2.1.2 KONTANTVLOEISTAAT VIR DIE JAAR GEËINDIG 30 JUNIE 2025

KONTANTGEVOLGE VAN BEDRYFSAKTIWITEITE	
Kontant uit bedrywighede voortgebring	
Rente betaal	
Belasting betaal	
Dividende betaal	
KONTANTGEVOLGE VAN BELEGGINGSAKTIWITEITE	
KONTANTGEVOLGE VAN FINANSIERINGSAKTIWITEITE	
Fondse gebruik vir terugkoop van aandele	600 000
NETTO VERANDERING IN KONTANT EN KONTANTEKWIVALENTE	

22

2.2 Bereken die volgende finansiële aanwysers op 30 Junie 2025:

2.2.1 Bedryfsverhouding

BEWERKINGS	ANTWOORD

3

2.2.2 Dividende per aandeel (in sent)

BEWERKINGS	ANTWOORD

3

2.2.3 Voorraadomsetsnelheid

BEWERKINGS	ANTWOORD

5

40

VRAAG 3

3.1 Dividende, verdienste en opbrengste:

In 2025 het die direkteure besluit om die beleid oor die verdeling van winste in die vorm van dividende te verander.

- Doen 'n berekening om die beleidsverandering aan te dui.

2

- Lewer kommentaar oor die effek van hierdie beleidsverandering op die maatskappy. Noem TWEE punte.

4

3.2 Die maatskappy se HUB, Iris Chris, wil goeie nuus aan die aandeelhouers deel by die AJV. Gee raad oor wat hy oor die volgende onderwerpe moet sê:

- % opbrengs verdien:

3

- Verdienste per aandeel:

2

- Aandeelprys op die JSE:

4

3.3 Finansieringstrategieë en hefboom:

- Lewer kommentaar oor die mate van risiko en hefboomfinansiering van die maatskappy.

6

Die direkteure beplan om nuwe vaste bates te bekom om maatskappybedrywighede in die volgende finansiële jaar uit te brei.

- Sommige direkteure is van mening dat die aangaan van 'n addisionele lening 'n beter keuse is as om addisionele aandele uit te reik. Verduidelik waarom hulle so voel. Noem DRIE punte.

6

3.4 Aandelekapitaal en % aandeelhouding: Verwys na inligting B

Lihle en Sono het besluit dat hulle hul stemme in die volgende algemene jaarvergadering (AJV) wil saamvoeg.

- Verduidelik met syfers waarom hulle hierdie besluit sou neem.

4

- As 'n bestaande aandeelhouer in die maatskappy, verduidelik waarom jy bekommerd sal wees oor hul besluit. Noem TWEE punte.

4

35

VRAAG 4

4.1	4.1.1		
	4.1.2		
	4.1.3		3

4.2	Noem enige TWEE van hierdie partye en verduidelik hoekom hulle sou belangstel.			4
-----	--	--	--	---

4.3	(a) Verduidelik die verskil tussen die rolle wat die uitvoerende en nie-uitvoerende direkteure in 'n maatskappy vervul.			
	Uitvoerende direkteure		Nie-uitvoerende direkteure	
				4
	(b) Verduidelik jou kommer as aandeelhouer in die maatskappy oor die HUB se optrede.			2
	(c) Watter implikasies sal dit op die HUB hê. Noem TWEE punte.			2

15

TOTAAL: 150

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 12

SEPTEMBER 2025

REKENINGKUNDE V1 NASIENRIGLYN

PUNTE: 150

NASIENBEGINSELS:

1. Tensy anders getoon in die nasienriglyne, sal strafpunte vir vreemde items slegs van toepassing wees indien 'n kandidaat nie punte op 'n ander plek in die vraag vir daardie item verloor het nie (geen strafpunte vir misplaaste items nie). Geen dubbelpenaliserings nie.
2. Strafpunte vir plasing of swak aanbieding (bv. besonderhede) is slegs van toepassing indien die kandidaat punte vir die bedrae vir daardie item verdien het.
3. Volpunte vir korrekte antwoord. Indien die antwoord foutief is, merk die bewerkings wat voorsien is.
4. Indien 'n vooraansuiweringsyfer as 'n finale syfer getoon word, ken die bewerkingspunt toe vir daardie syfer (nie die metodepunt vir die antwoord nie). **LET WEL:** Indien punte in die nasienriglyn toegeken word vir komponente van bewerkings, dra hierdie nie die metodepunt van die finale antwoord ook nie.
5. Tensy anders getoon, moet die positiewe of negatiewe effek van enige syfer in ag geneem word om die punt toe te ken. Indien geen + of - teken of hakie voorsien is nie, aanvaar dat die syfer positief is.
6. Waar aangedui word, ken deelpunte toe om die kwaliteit van antwoorde van kandidate te differensieer.
7. Indien kandidate meer as die verlangde aantal antwoorde verskaf, ondersoek alle antwoorde tot voordeel van die kandidaat. Strafpunte kan toegeken word vir vreemde items, indien volpunte toegeken is (maks. -2 per V).
8. Waar strafpunte toegepas word, kan die punte vir daardie afdeling van die vraag nie as 'n negatiewe syfer getoon word nie.
9. Waar metodepunte toegeken word vir bewerking, moet die nasiener die redelikheid van die bewerking ondersoek voor die punt toegeken word.
10. 'Bewerking' beteken kontroleer bewerking. 'Een deel korrek' beteken bewerking en een deel korrek. **LET WEL:** Kontroleer bewerking, moet +, -, x, ÷, soos die kandidaat se bewerking of per nasienriglyn wees.
11. In berekeninge, moet punte nie toegeken word indien noemer en deler omgeruil is nie. Dit is ook van toepassing op verhoudings.
12. Waar metodepunte toegeken word, maak seker dat kandidate nie volpunte kry vir enige item wat gedeeltelik foutief is nie. In sulke gevalle. Dui aan d.m.v. ☒.
13. Wees bedag daarop dat party kandidate geldige alternatiewe buite die nasienriglyn verskaf. Neem kennis dat een kommentaar meer as een aspek kan aanspreek.
14. Kodes: f = vreemde item; p = plasing/aanbieding.

Hierdie nasienriglyn bestaan uit 9 bladsye.

VRAAG 1

1.1	1.1.1	Finansiële bates ✓	
	1.1.2	Onafhanklike ouditeur ✓	
	1.1.3	Kapitaal aangewend ✓	
	1.1.4	Bedryfslaste ✓	
			4

1.2.1 Bereken wins/verlies met verkoop van voertuig.

BEWERKINGS	ANTWOORD	
148 000 x 15/100 x 9/12 = 16 650 ✓		
148 000 – 16 650 = 131 350		
125 500 ✓ – 131 350 ✓ ☒	5 850 ☒ een deel korrek	4

1.2.2 Bereken die waarde van eindvoorraad van elektriese proppe deur die geweegegemiddelde-metode te gebruik.

BEWERKINGS	ANTWOORD	
$\frac{(174\,400 + 501\,400 + 440\,000 - 21\,800)}{(800 + 2\,300 + 2\,000 - 100)} \checkmark \checkmark^*$ $= 218,8 \times 1\,250$	273 500 ☒ moet met 1 250 x	5

*Een deel korrek

- 1.2.3 Gebruik die tabel wat verskaf word om die korrekte netto wins na belasting vir die jaar geëindig 28 Februarie 2025 te bereken. Dui '+' vir vermeerdering en '-' vir vermindering by elke aangesuiwerde bedrag aan.**

	BEWERKINGS	ANTWOORD
	Verkeerde netto wins voor belasting	3 825 850
(i)	Verlies met verkoop van bate	- 5 850 ☒ sien 1.2.1
(ii)	Waardevermindering (16 650 ☒ + 6 750 ✓)	- 23 400 ☒ *
(iii)	Voorsiening vir oninbare skulde - aansuiwering (30 450 – 27 950)	+ 2 500 ✓ ☒ *
(iv)	Donasie (12 000 x 100/80)	- 15 000 ✓ ☒ *
(v)	Advertensies (18 600 ✓ / 6 x 2 ✓)	+ 6 200 ☒ *
(vi)	Oninbare skulde verhaal	+ 4 500 ✓
(vii)	Huur inkomste (216 000 + 8 000) x 105/1120	- 21 000 ✓ ☒ *
	Inkomstebelasting (870 000 + 130 000)	- 1 000 000 ✓ ☒ *
	Korrekte netto wins na belasting	2 773 800 ☒ *

17

* een deel korrek

1.2.4 Staat van Finansiële Posisie op 28 Februarie 2025.

BATES	
NIEBEDRYFSBATES	
Vaste bates (3 022 400 + 180 000 ✓ - 131 350 ☒ - 23 400 ☒ sien DW in 1.2.1 sien waardevermin. in 1.2.3	3 047 650 ☒ *
Finansiële bates	
BEDRYFSBATES (1 902 930 x 2)	3 805 860 ☒ *
Voorrade (1 620 000 + 273 500 ☒ + 15 200 ☒ - 15 000 ☒ sien 1.2.2 sien donasies	1 893 700 ☒ *
Handels- en ander ontvangbares (688 200 + 10 550 ✓ - 27 950 ✓ + 6 200 ☒ sien advertensies) Sien 1.2.3(iii)	677 000 ☒ *
Kontant en kontantekwivalente # balanseerende syfer	1 228 960 ☒ *
TOTALE BATES	
EKWITEIT EN LASTE	
Aandeelhoudersbelang	7 877 800 ☒ *
Gewone aandelekapitaal	5 800 000
Behoue inkomste (384 000 + 2 773 800 ☒ sien NWNB - 36 000 ✓ - 1 044 000 ✓)	2 077 800 ☒
NIEBEDRYFSLASTE	514 770
Lening (720 000 – 205 230 ✓✓) *enige syfer afgetrek	514 770 ☒ *
BEDRYFSLASTE	1 902 930 ☒ *
Handels- en ander betaalbares (896 150 + 10 550 ✓ + 21 000 ☒ sien Huur	927 700 ☒ *
Huidige deel van lening/korttermynlening (sien NBL)	205 230 ☒
SAID (Inkomstebelasting)	130 000 ✓
Aandeelhouders vir dividende (1 044 000 – 404 000)	640 000 ✓ ☒ *
TOTALE EKWITEIT EN LASTE	

* een deel korrek (sluit nie die vooraansuiweringsbedrag gedruk in nie)

TOTALE PUNTE

60

30

VRAAG 2

2.1.1 LUBANZI BPK.
GEWONE AANDELEKAPITAAL

760 000	Uitgereikte aandele aan die begin	3 800 000
150 000 ✓	Aandeel gedurende die jaar uitgereik balanseerende syfer	3 480 000 ☒
(60 000) ✓ ignoreer hakies	Aandele teruggekoop @ R8 per aandeel	(480 000) ✓
850 000 ☒ kontroleer bewerking	Uitgereikte aandele aan die einde @ R8 ✓ per aandeel	6 800 000 ☒ een deel korrek

7

2.1.2 KONTANTVLOEISTAAT VIR DIE JAAR GEËINDIG 30 JUNIE 2025

KONTANTGEVOLGE VAN BEDRYFSAKTIVITEITE	
Kontant uit bedrywighede voortgebring	
Rente betaal	
Belasting betaal (49 800 ✓ – 497 400 ✓✓ + 52 500 ✓) tekens kan omgekeer word; merk een opsie deurgans	(395 100) ☒ *
Dividende betaal (182 000 ✓ + 198 000 ✓)	(380 000) ☒ *
KONTANTGEVOLGE VAN BELEGGINGSAKTIVITEITE	
Opbrengs uit verkoop van vaste bates	60 800 ☒ *
Aankoop van vaste bates (5 040 600 ✓ - 196 700 ✓ - 60 800 ☒ - 5 445 900 ✓) tekens kan omgekeer word; merk een opsie deurgans	(662 800) ☒ *
Belegging verval	180 000 ✓
KONTANTGEVOLGE VAN FINANSIERINGSAKTIVITEITE	
Opbrengs uit die verkoop van aandele sien 2.1.1	3 480 000 ☒ *
Fondse gebruik vir terugkoop van aandele	600 000
Lening (4 255 000 – 3 840 000) OF (890 500 – 475 500)	(415 000) ✓ ☒ *
NETTO VERANDERING IN KONTANT EN KONTANTEKWIVALENTE	1 244 300 ☒ bewerking
Kontant en kontantekwivalente aan die begin van die jaar (119 500 – 419 800)	(300 300) ✓ ☒
Kontant en kontantekwivalente aan die einde van die jaar	944 000 ✓

22

* een deel korrek en die korrekte vloeï van kontant aangedui

2.2 Bereken die volgende finansiële aanwysers op 30 Junie 2025:

2.2.1 Bedryfsverhouding

BEWERKINGS	ANTWOORD
$4\,180\,200 \checkmark : 1\,678\,900 \checkmark$	$2,5 : 1 \quad \checkmark^*$ een deel korrek; x:1

3

2.2.2 Dividende per aandeel (in sent)

BEWERKINGS	ANTWOORD
$\begin{array}{rcl} 182\,000 \times 100 & + & 212\,500 \times 100 \\ 910\,000 & & 850\,000 \\ = 20c \checkmark & & + 25c \checkmark \end{array}$	$45 \text{ cents} \quad \checkmark^*$ een deel korrek aanvaar 0.45 / R0.45; aanvaa sent indien nie aangedui

3

2.2.3 Voorraadomsetsnelheid

BEWERKINGS	ANTWOORD
$\begin{array}{r} (5\,950\,000 - 2\,700\,000) \\ 3\,250\,000 \checkmark\checkmark \\ \hline \frac{1}{2} (1\,120\,900 \checkmark + 970\,100 \checkmark) \\ 1\,045\,500 \text{ twee punte} \end{array}$	$3,1 \text{ keer} \quad \checkmark^*$ een deel korrek

5

TOTALE PUNTE

40

VRAAG 3

3.1 Dividende, verdienste en opbrengste:

In 2025 het die direkteure besluit om die beleid oor die verdeling van winste in die vorm van dividende te verander.

- Doen 'n berekening om die beleidsverandering aan te dui.

2024

2025

$$\frac{89}{101} \times 100 = 88,1\% / 88\% \checkmark$$

$$\frac{60}{112} \times 100 = 53,6\% / 54\% \checkmark$$

2

- **Lewer kommentaar oor die effek van hierdie beleidsverandering op die maatskappy. Noem TWEE punte.**

Twee geldige punte ✓✓ ✓✓

- Fondse is behou vir toekomstige uitbreiding.
- Aandeelhouders sal in die toekoms bevoordeel word aangesien fondse opsy gesit is.
- Dit is gedoen om die kontantvloei van die onderneming te beskerm.

4

3.2

Die maatskappy se HUB, Iris Chris, wil goeie nuus aan die aandeelhouders deel by die AJV. Gee raad oor wat hy oor die volgende onderwerpe moet sê:

- **% opbrengs verdien:**

Syfers en tendens ✓ Vergelyk met alternatiewe beleggings ✓✓

OOAHB het van 12,9% tot 19,1% met 48%/6,2% punte gestyg.
OOAHB is hoër as rente op alternatiewe beleggings van 7,5%, toon beter belegging in die maatskappy.

3

- **Verdienste per aandeel:**

Syfers en tendens ✓ kommentaar oor winsgewendheid ✓

VPA het van (101c tot) 112c/ met 11c gestyg
Dit dui op 'n toename in die winsgewendheid van die maatskappy.

2

- **Aandeelprys op die JSE:**

Vergelykong van markprys met NBW per aandeel ✓✓

Kommentaar ✓✓

MP het van 425c tot 885c / met 460c gestyg / dit is bo die NBW van 675c / met 210c.

Kommentaar:

beleggers is bereid om meer te betaal vir die aandele/ aandele is in aanvraag/ toon beleggersvertroue in die maatskappy/ maatskappy toon groei wat die markprys positief beïnvloed het.

4

3.3 Finansieringstrategieë en hefboom:

- **Lewer kommentaar oor die mate van risiko en hefboomfinansiering van die maatskappy.**

Twee finansiële aanwysers ✓✓ syfers en tendens ✓✓ Kommentaar ✓✓

- Skuld-ekwiteitverhouding het afgeneem/verbeter (van 0,5:1) tot 0,27 : 1. Die graad van risiko is laag.
- OOTKA het van 16% tot 20,2% met 4,2% punte gestyg. OOTKA is bo rente op lening van 13% / maatskappy het positiewe hefboomfinansiering.

6

Die direkteure beplan om nuwe vaste bates te bekom om maatskappybedrywighede in die volgende finansiële jaar uit te brei.

- **Sommige direkteure is van mening dat die aangaan van 'n addisionele lening 'n beter keuse is as om addisionele aandele uit te reik. Verduidelik hoekom hulle so voel. Noem DRIE punte.**

Drie geldige punte ✓✓ ✓✓ ✓✓ Deelpunte vir onduidelike/gedeeltelike antwoorde

- Skuld-ekwiteitsverhouding van 0,27 : 1 wys dat die besigheid steeds lae risiko het/ kan steeds fondse leen.
- Fondse is geredelik by die bank beskikbaar sonder om die huidige aandeelhouders se belange af te water deur meer aandele uit te reik.
- OOTKA is hoër as rentekoers op lenings - wat die effektiewe gebruik van lenings aandui.
- Lening en rente sal stop wanneer dit afbetaal word in vergelyking met dividende op aandele wat vir ewig aanhou, solank daar aandeelhouders in die maatskappy is.

6

3.4 Aandelekapitaal en % aandeelhouding: Verwys na inligting B

Lihle en Sono het besluit dat hulle hul stemme in die volgende algemene jaarvergadering (AJV) wil saamvoeg.

- **Verduidelik met syfers waarom hulle hierdie besluit sou neem.**

Verduideliking ✓✓ Syfers ✓✓

Hulle wil meerderheidsaandeelhouders word/Kry duidelike beheer oor die maatskappy/Meer invloed op besluitneming. ✓✓

$$\frac{552\,000 + 672\,000}{2\,400\,000} \times 100 = 51\% \quad \checkmark\checkmark$$

4

- **As 'n bestaande aandeelhouer in die maatskappy, verduidelik hoekom jy bekommerd sal wees oor hul besluit. Noem TWEE punte.**

TWEE geldige punte ✓✓ ✓✓ deelpunte vir onduidelike of gedeeltelike antwoorde

- Of hul motiewe nie korrup is nie of vir hul eie persoonlike gewin.
- Het hulle ondervinding en vaardighede om die maatskappy te bevoordeel in hul besluitneming.
- Uitwerking op die maatskappy as een van hulle staak met die koalisie/ moontlikheid van onstabiliteit in die maatskappy/of hulle die huidige span direkteure wat in sleutelposisies dien, sal ondersteun.

4

TOTALE PUNTE

35

VRAAG 4

4.1	4.1.1	B ✓	
	4.1.2	C ✓	
	4.1.3	A ✓	

3

4.2 Verskillende partye sal belangstel in die finansiële state van 'n maatskappy en sy auditmening.

Noem enige TWEE van hierdie partye en verduidelik hoekom hulle sou belangstel.

Enige TWEE partye ✓✓ Verduideliking vir elk ✓✓

Voornemende beleggers - Om beleggings te maak

Uitleners - Om te sien of die maatskappy solvent is en die sekuriteit vir hullenings.

Verskaffers - Om te sien of verskuldigde bedrae betaal kan word

SAID - Vir akkurate berekening van belasting betaalbaar

Mededingers - Om handelsresultate te vergelyk

Vakbonde - Vir loononderhandelinge en werksekerheid

Direksie - Om toegang tot prestasie te verkry

Regering - Vir statistiese inligting

Registrateur van maatskappye (KMIE) - Om nakoming van wetgewing na te gaan

4

4.3 (a) **Verduidelik die verskil tussen die rolle wat die uitvoerende en nie-uitvoerende direkteure in 'n maatskappy vervul.**

Verduideliking van:

Uitvoerende direkteure ✓✓	Nie-uitvoerende direkteure ✓✓
Is betrokke by die daaglikse bestuur van die maatskappy.	Hulle dien 'n wagbondrol om: - die belegging van aandeelhouers te beskerm - om uitvoerende direkteure aanspreeklik te hou vir hul besluite - om die werk van die uitvoerende direkteure na te gaan en aan die direksie verslag te doen. Objektiewe oordeel oor die kwessies.

4

(b) **Verduidelik jou kommer as aandeelhouer in die maatskappy oor die HUB se optrede.**

Enige EEN geldige punt ✓✓

Botsing van belange – Die HUB het besigheidshulpbronne vir sy gewin gebruik/Korrupsiedaad/Het finansiële verlies vir die maatskappy veroorsaak deur sy optrede/Versuim om sy plig na te kom om nie voordele van derde partye te aanvaar nie.

2

(c) **Watter implikasies sal dit op die HUB hê. Noem TWEE punte.**

TWEE geldige punte ✓✓

- Kan uit die amp gestem word.
- Slegte reputasie en geloofsbriewe.
- Kan dissiplinêre aksie in die gesig staar.

2

TOTALE PUNTE

15

TOTAAL: 150